

Goncharenko Anatoliy Volodymyrovych
PhD (History), Associate professor
Sumy National Agrarian University
Sumy, Ukraine

THE EUROPEAN INTEGRATION VECTOR IN THE INTERNATIONAL RELATIONS OF GREAT BRITAIN, 1997–2007

Гончаренко Анатолій Володимирович
кандидат історичних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет
Суми, Україна

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВЕКТОР У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ, 1997–2007 РР.

Abstract: The article investigates the foreign policy of Great Britain towards the European Union in 1997–2007. It describes the role and place of European integration direction in the international relations of the United Kingdom. It is studied the essence of the Pro-European orientation of the labor governments of Tony Blair in 1997–2007.

Keywords: the United Kingdom, the European Union, international policy.

Анотація: У статті досліджено міжнародну політику Великої Британії щодо Європейського Союзу в 1997–2007 рр. Охарактеризовано роль та місце євроінтеграційного напрямку в міжнародних відносинах Сполученого Королівства. Вивчено сутність проєвропейської орієнтації лейбористських урядів Тоні Блера у 1997–2007 рр.

Ключові слова: Велика Британія, Європейський Союз, міжнародна політика.

Після перемоги партії лейбористів на виборах 1997 р., новий прем'єр-міністр Ентоні Блер не приховував своєї проєвропейської орієнтації. Ще у передвиборному маніфесті нові лейбористи вказували на необхідність конструктивної участі у справах Європейського Союзу, хоча й акцентували увагу на збереженні права вето в питаннях оподаткування, імміграції, безпеки і оборони. Лейбористи не підтримували федералізацію ЄС, але, на відміну від консерваторів, займали більш конструктивну позицію щодо переговорів із європейськими партнерами в інтересах Великої Британії.

Тоні Блер створює пост міністра з європейських справ, одними з перших дій нового уряду стають звільнення банку Англії від державного контролю і підписання соціального протоколу. В результаті цього Британія, зберігаючи своє право не брати участь у третьому етапі ЕВС, підписує Амстердамський договір (2 жовтня 1997 р.), який успішно проходить ратифікацію і 1 травня 1999 р. вступає в силу.

Е. Блер не виключав можливості приєднання до єврозони, проте вказував на те, що це рішення має прийматися на економічній, а не політичній, основі. Лейбористи також обіцяють провести референдум, перш ніж буде прийнято рішення у цьому питанні.

Одним із наслідків євроінтеграційної політики урядів Тоні Блера є посилення впливу регіональних політичних сил та розширення владних повноважень Шотландії та Уельсу. Важливим фактором було бажання цих регіонів активніше лобювати просування своїх інтересів при розподілі фінансової допомоги з структурних фондів ЄС. Так, у Шотландії в рамках напрямків ЄС з регіонального розвитку в 2000–2006 рр. реалізовувалося п'ять регіональних програм. Створений Департамент Європейського фінансування щодо Уельсу, відповідальний за використання коштів структурних фондів безпосередньо перед ЄС, реалізовує три регіональні програми. Отже, на частку двох національних регіонів виділяється

понад 23,5% грошових засобів, наданих структурними фондами ЄС для Великої Британії у 2000–2006 рр.

Е. Блер вважав, що найкращий шлях для реалізації британських інтересів в ЄС формується шляхом встановлення дружніх відносин з державами континентальної Європи, причому не тільки на рівні прем'єр-міністрів, але і на більш низьких рівнях. Так, прем'єр рекомендує британським офіційним особам налагоджувати двосторонні контакти зі своїми європейськими колегами. «Третій шлях» Ентоні Блера стає базою для встановлення дружніх відносин з канцлером ФРН Герхардом Шредером та соціал-демократичними силами в ЄС.

Своєю метою Т. Блер проголошує перетворення Великої Британії у своєрідний міст між Європою та Америкою – прем'єр вважає, що зовсім не обов'язково робити вибір між Вашингтоном і Брюсселем. Після саміту в Сен-Мало (грудень 1998 р.) Британія перетворюється з непримиренного противника появи у Євросоюзу військових компетенцій в активного захисника Спільної європейської політики в галузі безпеки і оборони (ЄПБО). Хоча Лондон наполягає, що робота в рамках ЄПБО не повинна бути спрямована на створення конкурента НАТО, даний крок був одним з небагатьох прикладів заняття Великою Британією провідної ролі в процесах європейської інтеграції.

Уряд активно підтримує подальше розширення Європейського Союзу, оскільки на порядку денному стоїть питання приєднання одинадцяти країн, серед яких колишні країни-члени ОВД та Туреччина. Нові лейбористи мотивують свою позицію турботою про майбутніх держав-членів та економічними вигодами для всіх членів Співтовариства.

Британська позиція відрізняється конструктивністю і в питанні різношвидкісної інтеграції – бажання держав-членів використовувати цю схему зафіксовано в Амстердамському договорі. Таке становище не влаштовує Великою Британією, яка не хоче черговий раз втратити власний вплив у Союзі і можливість брати участь у формуванні інститутів ЄС.

Саме тому Лондон на попередньому саміті в Ніцці, пропонував політику «розширеної кооперації» (enhanced co-operation), що означає, що держави, які прагнуть до прискореної інтеграції можуть це робити лише при дотриманні двох умов: інші держави-члени можуть приєднатися до них на більш пізньому етапі; правила узгоджуються всіма державами-членами ЄС. У лютому 2001 р. лідери європейських держав підписують Ніццький договір, який ратифікується більшістю британського парламенту.

Після другого референдуму в Ірландії Договір набуває чинності (1 лютого 2003 р.). Цей документ розширює кількість питань, а також змінює вагу голосів у Раді міністрів, посилюючи британську позицію.

Переломним моментом у процесі посилення британського впливу в Європі стають події 11 вересня 2001 р. Розпочата «війна з терором» трансформує зовнішньополітичні пріоритети Великої Британії. Участь країни в Іракській кампанії, не санкціонованій ООН, в істотній мірі псує британські відносини з Францією і Німеччиною. Відповіддю на кроки Лондона був міні-саміт за участю Франції, Німеччини, Бельгії та Люксембургу, на якому було проголошено за мету створення незалежного від НАТО центру військового планування.

Однак незважаючи на те, що Іракська криза завдала істотної шкоди взаєминам Великої Британії та Євросоюзу, вона не змогла зруйнувати зв'язки, створені Е. Блером. Лондон бере активну участь у формуванні інститутів, які б відповідали вимогам Спільноти. Більш того, в грудні 2003 р. відновлюються переговори між Великою Британією, Німеччиною і Францією щодо спільної ініціативи в галузі оборони.

Результатом міжурядової конференції в Римі (4 жовтня 2003 р.) та Європейської ради в Брюсселі (17-18 червня 2004 р.) стає прийняття попереднього варіанту Європейської конституції, 29 жовтня підписується Договір, який засновує Європейську конституцію. Тоні Блер оголошує про рішення уряду провести референдум після ратифікації Конституції парламентом. Британська сторона підтримує ідею створення постійного президента Ради ЄС, погоджується з розширенням кола питань, погоджувати рішення кваліфікованою більшістю,

але щодо оподаткування, кримінального судочинства, зовнішньої політики, соціальної безпеки і оборони вважає за краще зберігати право вето.

Провал референдумів щодо запровадження Європейської конституції у Нідерландах і Франції дозволив британському уряду відмовитися від консультації зі скептично налаштованими громадянами Великої Британії. Основним фокусом європейської політики в останні роки прем'єрства Ентоні Блера стає контртерористична тематика, а також робилися спроби відродження проекту Конституції.

Таким чином, євроінтеграційний вектор був одним з пріоритетних напрямків міжнародних відносин Великої Британії у 1997–2007 рр. Лейбористським урядам вдалося поєднувати національні інтереси і політичні традиції із загальноєвропейськими орієнтирами, успішно відстоюючи суверенітет Великої Британії. Завдяки зовнішньополітичному курсу прем'єр-міністра Е. Блера Лондону вдалося прийняти активну участь у розбудові єдиного європейського простору.

Література:

1. Громько Ал.А. Внешняя политика Великобритании: от империи к «осевой державе» / Ал.А. Громько // Современная Европа. – 2005. – № 1. – С. 9-14.
2. Валуев А.В. «Евроскептицизм» в политическом развитии Великобритании и Европейского Союза: новые горизонты и традиционные стереотипы (2001–2004 гг.) / А.В. Валуев // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. – 2010. – № 119. – С. 176-193.
3. Рубинський Ю.Т. Ліонель Жоспен. Перегудов С.П. Тоні Блер. Орлов Б.С. Герхард Шрьодер. Політичні портрети / Ю.Т. Рубинський, С.П. Перегудов, Б.С. Орлов. – К.: Основні цінності, 2004. – 221 с.